

Minulost

Nietzsche odhalil jednou (*Radostná věda*, § 34) cosi nesmírně významného, když poukázal na to, že minulost je plná tajemství, jež vylézají na povrch, teprve když přijde někdo veliký, který má moc působit nazpět: „Ještě vůbec nemůžeme vědět, co všechno se jednou stane minulostí!“ Nietzsche však po mém soudu nejde dost daleko, ale zůstává stále ještě do značné míry v zajetí tradovaného pojetí, předpokládajícího, že minulost tu už jednou je, byť po mnohé stránce ještě skrytě, jako daná a hotová. Proto mluví o tom, že v takovém případě zůstává ještě neodhalena (unentdeckt), že její tajemství vylézají na světlo, jež vrhá onen velikán (kriechen aus ihren Schlupfwinkeln in seine Sonne), apod. Daleko nejšťastnější je ona formulace, která říká, že ještě zdaleka nevíme, co se minulostí stane. A právě na ní je třeba stavět další úvahy: minulost se ještě dnes stává, bude se stávat ještě i zítra a pozítří. A tomu musíme rozumět tak, že se nestává pouze ta minulost, která ještě dnes je dneškem a minulostí, totiž včerejškem, jímž se stane až zítra, ale také minulost starší, ba dávná. Minulost není to, co se jednou stalo, ale minulost se stále děje, tj. i ta minulost starší, dávná. Minulost není nic definitivně hotového, mrtvého, ale něco, co se stále ještě děje. Jakmile se nějaká minulost skutečně přestane dít, tak přestává být minulostí a propadá se do nicoty. Mohli bychom to chápat také tak, že vše aktuální by se už při tom, jak pomíjí, rovnou propadlo do nicoty, kdyby nebylo oživeno a také nadále oživováno tím, že je aktivně učiněno něčí minulostí. To má ovšem své důsledky: není to „velikán“, který „svou silou“ působí na minulost, ale je to především přicházející budoucnost, která mu to umožňuje.

(Písek, 930925-2.)